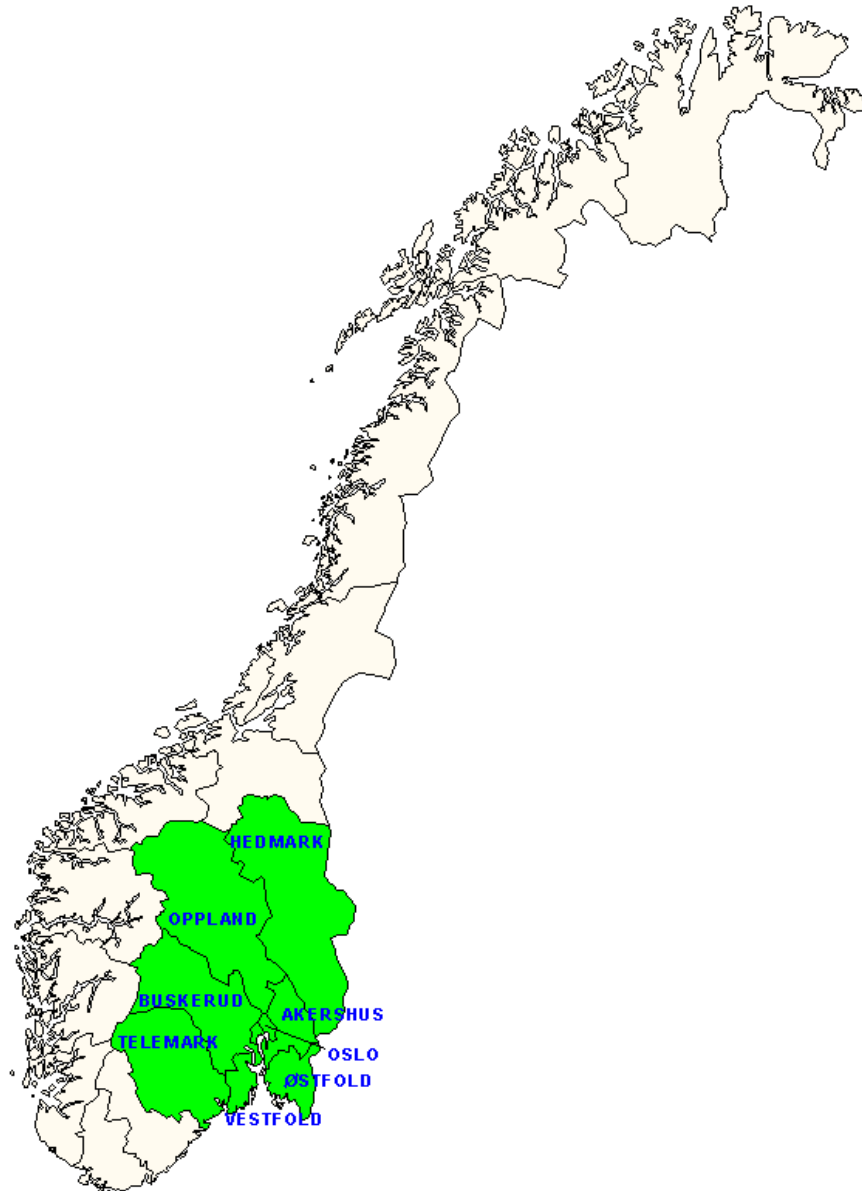

ØstlandsSamarbeidet
Eastern Norway County Network

1993
2018

En oppsummering av sentrale aktiviteter og begivenheter gjennom 25 år

Rapport desember 2017

Rapporten, som er laget av tidligere sekretariatsleder Inge Brørs i samarbeid med sekretariatet i Østlandssamarbeidet, gir en oversikt over viktige aktiviteter og begivenheter gjennom 25 år. Opplistingen bygger på et skjønnsmessig utvalg – for å beskrive utviklingen fra initiativet ble tatt av Akershus fylkeskommune i 1992 og fram til utgangen av 2017.

Innhold

1. Det startet allerede i 1992 – ved initiativ fra Akershus fylkeskommune	5
2. Østlandssamarbeidet ble konstituert 19. mars 1993	5
3. Tre samarbeidsområder ble vedtatt i oppstarten	6
4. Eget budsjett fra 1994	6
5. Endringer i arbeidsområder og organisasjon	7
5.1 Permanent arbeidsutvalg fra 1995 og eget rådmannsutvalg fra 1996	7
5.2 Flere nye administrative faggrupper ble etablert de første årene	7
5.3 Sterkere prioritering av aktiviteter fra 2003	7
6. Fagpolitiske utvalg viktig for sterkere politisk medvirkning og forankring	8
6.1 Østlandssamarbeidet har hatt et internasjonalt fagpolitisk utvalg siden 2006	8
6.2 Tre nye fagpolitiske utvalg ble opprettet i 2009	8
6.3 Fagpolitisk utvalg for energi og klima ble avviklet i 2011	9
6.4 Illustrasjon av dagens organisasjon	9
7. Eget sekretariat for Østlandssamarbeidet fra 1995	10
8. Internasjonal konferanse ble gjennomført i 1996	10
9. Visjoner for Østlandssamarbeidet ble vedtatt i 1997	11
10. Felles samarbeidsavtale med Land Schleswig-Holstein ble undertegnet i 1998	11
11. Felles planprosjekt for samferdsel og infrastruktur startet i 1998	12
12. Felles hovedmål fra 2001 ble grunnlaget for det videre samarbeidet	12
13. Østlandspakka utvikles som eget prosjekt fra 1999	13
14. Østlandspakka er revidert som innspill til alle runder med nasjonal transportplan	14
14.1 Felles uttalelse til transportetatens forslag til Nasjonal transportplan 2006-2015	14
14.2 Felles uttalelse til transportetatens forslag til Nasjonal transportplan 2010 – 2019	14
14.3 Østlandssamarbeidet uttalelse til transportetatens forslag til NTP 2014-2023	14
14.4 Revidert Østlandspakke 2018-2027 som innspill til NTP 2018-2029	15
15. Stor påvirkningsaktivitet for full utbygging av InterCity-triangelet fra 2012	15
16. Strategisk kollektivplan viktig for samordning og utvikling av tilbudet	16
16.1 Samordnet regionalt kollektivtilbud som felles plangrunnlag fra 2002	16
16.2 Samordning av ruteinformasjon og billettsystemer	16
16.3 Rapport om rolleavklaring ved knutepunkter i 2016	17
17. Strategi for internasjonalt regionalt samarbeid fra 1998 – jevnlig revisjoner	17
18. Østlandssamarbeidet har hatt betydelig fokus mot Østersjøen	18
19. Godt samarbeid med nasjonale myndigheter om europapolitisk engasjementet	19
20. Østlandssamarbeidet med stort engasjement i Interreg Østersjøen	20
20.1 Norsk koordinator for Interreg Østersjøen	20

20.2 Østlandssamarbeidet har selv deltatt i flere Interreg-prosjekter	20
21. Stor aktivitet og mange fellesprosjekter innen kompetanse	21
21.1 Forskningsprosjektet "Bortvalg og kompetanse" var et meget viktig fellesprosjekt	21
21.2 «Kompetanse og verdiskaping» - et program i perioden 2005-2008	22
21.3 Forskningsprosjekt om «Sammenheng mellom IKT-bruk og læringsutbytte»	22
21.4 Politisk oppfølging av fagskole og etablering av Høyere Yrkesfaglig Utdanning	22
22. Ungdoms deltakelse i europapolitisk samarbeid	23
22.1 Ungdom aktive med i AER og BSSSC	23
22.2 ØstsamUng – Østlandssamarbeidets ungdomsutvalg	23
23. Østlandsfylkene markerte seg i Tyskland i 2011	24
24. Østlandsutstillingen vedtatt som felles kulturpolitisk tiltak i 2011	24
25. Næring og regional utvikling	25
25.1 Mange samarbeidsprosjekter innen næringssektoren de første årene	25
25.2 Tiltakspakke for styrking av næringsutviklingen fra høsten 2013	25
25.3 Skog- og trenæringen – grønt byggsifte	25
25.4 Smart Spesialisering	25
25.5 Mellomstore byer på Østlandet	26
26. Prosess for eventuell sammenslutning av organisasjoner i 2014-2015	26
26.1 Osloregionens Europakontor	26
26.2 Samarbeidsalliansen Osloregionen	26
26.3 Omfattende prosess for å vurdere eventuell sammenslutning	26
27. Østlandssamarbeidet som felles arena tilknyttet regionreformen	27
28. Vedtekter for Østlandssamarbeidet vedtatt i 2015	28
29. Østlandssamarbeidet - med visjoner for fremtida	28
30. Østlandssamarbeidets politiske ledere fra 1993 til 2017	29
30.1 Kontaktutvalgets ledelse	29
30.2 Ledere og nestledere i fagpolitiske utvalg	29

1. Det startet allerede i 1992 – ved initiativ fra Akershus fylkeskommune

Etter invitasjon fra Akershus fylkeskommune, ved fylkesordfører Ragnar Kristoffersen, ble det 1. oktober 1992 holdt et drøftingsmøte mellom representanter for fylkeskommunene på Østlandet, for å sondere interessen og mulighetene for et nærmere samarbeid. Drøftingsmøtet ble holdt i Fredrikstad, tilknyttet en transportkonferanse i regi av NHO og LO på Østlandet.

Fylkestinget i Akershus hadde i juni 1992 drøftet samarbeid på ulike nivåer, og herunder spørsmålet om å få etablert et mer systematisk og formalisert samarbeid mellom fylkeskommunene på Østlandet. Følgende tre forhold var sentrale i drøftingen:

- De fleste fylkeskommunene utenom Østlandet var allerede deltakere i landsdelssamarbeid, gjennom Landsdelsutvalget for Nord-Norge og Nord-Trøndelag og Samarbeidsrådet for Vest- og Sørlandet.
- I europeisk sammenheng var det en klar utvikling i retning av å styrke regionene og det regionale samarbeidet.
- Distriktskontorene til NHO og LO på Østlandet hadde etablert et systematisk samarbeid for å bedre forholdene for næringslivet, spesielt innen transportsektoren.

Representantene på møtet i Fredrikstad sluttet seg til intensjonene om å etablere et formelt samarbeid. Til å lede samarbeidet mellom fylkeskommunene ble det anbefalt å nedsette et eget organ – «Kontaktutvalget for fylkeskommunene på Østlandet». Som medlemmer i kontaktutvalget fra hver fylkeskommune ble foreslått fylkesordførere, en representant for opposisjonen og fylkesrådmann. Næringsutvikling og samferdsel ble angitt som de mest aktuelle tema for samarbeid. Samtidig ble det foreslått å vurdere andre tema.

Det ble foreslått at den enkelte fylkeskommune kan reservere seg til konkrete spørsmål, utspill og/eller prosjekter.

Det ble forutsatt at fylkeskommunene etter politisk behandling skulle gi tilbakemelding til Akershus fylkeskommune, som skulle ta initiativ til et konstituerende møte på nyåret 1993.

2. Østlandssamarbeidet ble konstituert 19. mars 1993

Gjennom politisk behandling i fylkeskommunene ble det klarlagt at det var grunnlag for å gå videre på grunnlag av de intensjoner som var nedfelt i drøftingsmøtet i Fredrikstad i oktober 1992. Akershus fylkeskommune innkalte til konstituerende møte i Østlandssamarbeidet 19. mars 1993.

På basis av vedtakene i de respektive fylkeskommunene opprettet Akershus, Buskerud, Hedmark, Oppland, Telemark, Vestfold og Østfold fylkeskommune **Kontaktutvalget for fylkeskommunene på Østlandet** – som kortversjon kalt **Østlandssamarbeidet**. Oslo kommune deltok på stiftelsesmøtet, men spørsmålet om deltakelse var på det tidspunkt ikke politisk behandlet i Oslo. Oslo kommune ble derfor ikke formelt medlem i samarbeidet før i juni 1994.

Fylkesordfører Ragnar Kristoffersen fra Akershus ble valgt som leder av kontaktutvalget, med fylkesordfører Ellen Gjerpe Hansen fra Vestfold som nestleder. Sekretariatsfunksjonen ble foreløpig forutsatt å følge ledervervet.

Fylkesordførerne ble oppnevnt i en ad-hoc arbeidsgruppe, som fikk som mandat å utarbeide et forslag til retningslinjer for kontaktutvalget, bygd på bl.a. forslag til avklaring av følgende forhold:
- organisering av sekretariatet

- organisering av delprosjekter, herunder sekretariatsansvar
- kontaktformer mellom statlige myndigheter og kontaktutvalget
- finansiering av sekretariatet og prosjekter, herunder muligheten for statlig støtte
- forholdet mellom kontaktutvalget og fylkesutvalgene
- prioritering av samarbeidsområder

3. Tre samarbeidsområder ble vedtatt i oppstarten

På første ordinære møte i Østlandssamarbeidet, i januar 1994, ble det fattet vedtak om følgende tre samarbeidsområder:

1. **Næringssamarbeid**

Det ble vedtatt å opprette et næringssjefsforum under kontaktutvalget, hvor alle fylkeskommunene skulle være representert. Næringssjefsforumet ble forutsatt å arbeide videre for å konkretisere fem samarbeidsområder, som var foreslått av en administrativ arbeidsgruppe.

2. **Samferdselssamarbeid**

Et foreløpig arbeidsprogram med fire delprosjekter ble lagt til grunn for videre arbeid. En administrativ arbeidsgruppe for samferdsel, som var blitt opprettet sommeren 1993, ble forutsatt å administrere dette arbeidsprogrammet.

3. **Samarbeid med nordiske og andre europeiske regioner**

Med basis i forslag fra en administrativ arbeidsgruppe, som var blitt opprettet sommeren 1993, fattet kontaktutvalget vedtak om at:

- Fylkeskommunene anbefales å ha kontakt med AER – Assembly of European Regions
- Fylkeskommunene vurderer individuelt eventuelt medlemskap i NSC – North Sea Commission
- Fylkeskommunene bør systematisk følge med på det samarbeidet som foregår i Baltikum-regionen
- Østlandsfylkene bør søke kontakt mot tilsvarende samarbeidsenheter i Sverige, Danmark og Nord-Tyskland. Østlandssamarbeidet tar initiativ til en konferanse våren 1995 for regioner i dette området.

Ut over de tre temaene som nå var utredet, vedtok kontaktutvalget at miljøvern, helse og utdanning skulle utredes som mulige samarbeidsområder til neste møte i kontaktutvalget.

4. Eget budsjett fra 1994

Kontaktutvalget anbefalte at det fra og med 1994 ble etablert et felles budsjett med et tilskudd på 75.000 kr fra hver fylkeskommune – til dekning av utgifter til sekretær og informasjon, samt mindre utredninger. Finansiering av større enkeltprosjekter ble forutsatt å skje med avklaring om deltakelse og tilskudd fra den enkelte fylkeskommune.

I 1997 vedtok kontaktutvalget en anbefaling om at den årlige innbetalingen fra fylkeskommunene burde økes til 100.000 kr i 1998. Samtidig ble følgende forutsetninger vedtatt:

- Hver enkelt fylkeskommune dekker sine utgifter i forbindelse med aktiviteten i Østlandssamarbeidet. Det vil si utgifter til møter, reiser osv. Det gjelder også hvor Østlandssamarbeidet lar seg representere felles.
- Store prosjekter behandles og finansieres enkeltvis.

Senere samme år vedtok kontaktutvalget å igangsette første fase av et felles planprosjekt for

fylkeskommunene på Østlandet. Til delvis dekning av kostnadene ved prosjektet ble det forutsatt at hver fylkeskommune skulle bidra med 62.500 kr i 1998.

Ved behandlingen av forslag til rammebudsjett for 1999 anbefalte kontaktutvalget at fylkeskommunene skulle sette av 300.000 kr til Østlandssamarbeidet i 1999. I dette beløpet var inkludert kostnader til et styrket sekretariat og felles planprosjekt for samferdsel og infrastruktur.

Østlandssamarbeidets budsjett fikk en realøkning i forbindelse med at Østlandssamarbeidet hadde lederskap og sekretariat for organisasjonen BSSC i perioden 2006 -2008. Ut over det har samlet budsjett stort sett fulgt prisendringene.

5. Endringer i arbeidsområder og organisasjon

5.1 Permanent arbeidsutvalg fra 1995 og eget rådmannsutvalg fra 1996

I tillegg til kontaktutvalget (med sine 24 medlemmer) ble det i startfasen etablert en ordning med et ad hoc arbeidsutvalg. På kontaktutvalgets møte i oktober 1995 ble det vedtatt at arbeidsutvalget fra starten av valgperioden 1995-99 skulle være et permanent organ og bestå av tre fylkesordførere og en fylkesrådmann. Arbeidsutvalgets sammensetning ble senere endret flere ganger. Utvalget ble avviklet i 2011.

Et eget rådmannsutvalg innen Østlandssamarbeidet ble konstituert i oktober 1996, med fylkesrådmann Nils Fr. Wisløff fra Vestfold som leder. Leder av rådmannsutvalget ble forutsatt å være fylkesrådmennenes representant i arbeidsutvalget.

Rådmannsutvalget og arbeidsutvalget ble fra 2006 slått sammen til et felles organ med betegnelsen arbeidsutvalget, og bestod da i en periode av fire medlemmer fra politisk ledelse i fylkeskommunene og fire fra administrativ ledelse.

Rådmannsutvalget ble fra november 2011 gjenopprettet som eget organ i Østlandssamarbeidet, for å styrke forankringen til fylkeskommunenes administrasjon. Samtidig ble arbeidsutvalget avviklet.

5.2 Flere nye administrative faggrupper ble etablert de første årene

Egen **faggruppe for miljø** ble vedtatt av kontaktutvalget i september 1994. Gruppen ble bedt om å utarbeide en samlet oversikt over miljøstatus for Østlandet.

I oktober 1995 sluttet kontaktutvalgets seg til et forslag om at de utdanningsansvarlige i fylkeskommunene skulle samarbeide om tre anbefalte arbeidsområder. En egen **faggruppe for opplæring og kompetanseutvikling** ble imidlertid ikke etablert før høsten 1998, og da med basis i vedtak i rådmannsutvalget.

Egen **faggruppe for kultur** ble etablert i januar 1999, etter forutgående vedtak i rådmannsutvalget.

5.3 Sterkere prioritering av aktiviteter fra 2003

Sommeren 2002 startet en diskusjon om en sterkere prioritering av aktiviteter innen Østlandssamarbeidet. Ut fra fylkeskommunenes ressursituasjon ble det et mål å redusere egen administrativ virksomhet innen Østlandssamarbeidet. Rådmannsutvalget klargjorde at selv om noen av nettverksgruppene avvikles, betyr ikke det at disse temaene ikke kan inngå i prosjekter hvor det er aktuelt eller nødvendig.

Kontaktutvalget bekreftet i februar 2003 at samferdsel, kompetanse og internasjonalt samarbeid er de tre temaene utvalget ønsker skal prioriteres framover. Rådmannsutvalget behandlet egen sak om administrativ tilpassing i mai 2003 og fattet følgende vedtak: *Nettverksgruppene for næring, miljø og kultur avvikles innen 1. juli 2003. Fagpersoner tilknyttet disse temaene vil bli trukket inn i ad hoc prosjektgrupper når det er nødvendig, blant annet i forbindelse med internasjonalt samarbeid.*

6. Fagpolitiske utvalg viktig for sterkere politisk medvirkning og forankring

6.1 Østlandssamarbeidet har hatt et internasjonalt fagpolitisk utvalg siden 2006

For å styrke det politiske arbeidet rettet mot internasjonale tema, ble det i desember 2003 foreslått at arbeidsutvalget skulle påta seg en særlig rolle som internasjonalt politisk utvalg. Fra 2004 ble dette i praksis gjennomført ved at arbeidsutvalget i noen møter ble utvidet med de øvrige fylkesordførerne på Østlandet – et utvidet arbeidsutvalg.

Kontaktutvalget vedtok i desember 2005 at det etableres et nytt internasjonalt fagpolitisk utvalg, som primært skal være et samordnings- og diskusjonsforum for fylkeskommunenes styrerepresentanter i de internasjonale organisasjonene som til enhver tid er prioritert innen Østlandssamarbeidet. Det nye utvalget ble konstituert i februar 2006.

Internasjonalt fagpolitisk utvalg ble forutsatt å kunne føre en dialog med nasjonale myndigheter om tema som diskuteres i de prioriterte organisasjonene, men ikke å avgi synspunkter på vegne av Østlandssamarbeidet uten at disse var forankret i kontaktutvalget. Utvalget ble videre forutsatt å ha et informasjons- og rapporteringsansvar i forhold til kontaktutvalget. Utvalgets medlemmer ble forventet å ha et tilsvarende ansvar i forhold til egen fylkeskommune, eventuelt samarbeidende fylkeskommuner.

6.2 Tre nye fagpolitiske utvalg ble opprettet i 2009

Kontaktutvalget diskuterte i juni 2008 framtidige fokusområder for Østlandssamarbeidet. Utvalget besluttet å nedsette en politisk arbeidsgruppe, som fikk følgende medlemmer: fylkesordfører Audun Tron, Oppland (leder), Mette Lund Stake, opposisjonsleder Buskerud, og Arve Høiberg, opposisjonsleder Vestfold.

Arbeidsgruppen mente at fylkeskommunene hadde hatt merverdi av felles arbeid innen Østlands-samarbeidet – spesielt innen samferdsel og internasjonalt samarbeid. Gruppen mente at Østlands-samarbeidet fortsatt vil være viktig for å samordne politiske synspunkter og få gjennomslag hos nasjonale myndigheter. For å få best mulig gjennomslag anbefalte gruppen at fylkeskommunene bør konsentrere sin politiske innsats til et fåtall arenaer.

Arbeidsgruppen foreslo at det etableres nye fagpolitiske utvalg, hvor både posisjon og opposisjon i fylkeskommunene inviteres til å delta. Østlandssamarbeidet styrke ligger i å skape bred konsensus om forslag og tiltak. Dette krever bred forankring underveis i arbeidsprosessene. Gruppen anbefalte at fagpolitiske utvalg bør kunne etableres og avvikles etter behov.

Målsettingen med fagpolitiske utvalg innen Østlandssamarbeidet er å oppnå en bredere politisk deltakelse, sterkere involvering i arbeidet og mer kraft i de valgte fokusområdene. De fagpolitiske utvalgene skal være fora for informasjons- og erfaringsutveksling mellom fylkeskommunene, for samordning av synspunkter og for oppfølging av Østlandssamarbeidets aktivitetsprogram innen sine respektive arbeidsområder. Utvalgene kan på eget initiativ ta opp andre arbeidsoppgaver, men må ha aksept fra kontaktutvalget om nye oppgaver krever vesentlig økt ressurstilgang fra

fylkeskommunene. Utvalgene forutsettes å kunne føre dialog med offentlige myndigheter og andre aktuelle samarbeidspartnere.

De fagpolitiske utvalgene har et informasjons- og rapporteringsansvar i forhold til kontaktutvalget. Utvalgets medlemmer forventes å ta et tilsvarende ansvar i forhold til egen fylkeskommune. Det ble forutsatt gjensidig dialog mellom de fagpolitiske utvalgene ved tilgrensende arbeidsområder.

Kontaktutvalget sluttet seg i desember 2008 til anbefalingen fra den politiske arbeidsgruppen. Det ble vedtatt å opprette tre nye fagpolitiske utvalg: innen samferdsel, innen energi og klima og innen opplæring, kompetanse og verdiskaping.

6.3 Fagpolitisk utvalg for energi og klima ble avviklet i 2011

Kontaktutvalget sa i september 2007 at utvalget mente det ville være fornuftig og rasjonelt å lage et felles prosjekt som koordinerer og tilrettelegger for arbeidsdeling innen tema energi og klima. En administrativ kontaktgruppe så på mulige fellesoppgaver.

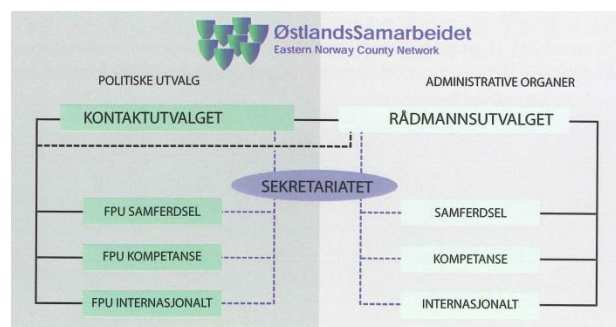
Oppstart innen dette innsatsområdet var en felles konferanse for informasjons- og erfaringsutveksling mellom fylkeskommunene våren 2008. Etter at fagpolitisk utvalg for energi og klima ble konstituert i 2009, satte utvalget fokus på kunnskaps- og erfaringsutveksling og å "feie for egen dør" - særlig med tanke på fylkeskommunen som byggeier. Fagpolitisk utvalg gjennomførte i 2010 to arrangementer for kunnskapsutveksling og alliansebygging. En konferanse om transport og utslipp av klimagasser ble gjennomført i samarbeid med fagpolitisk utvalg for samferdsel i april og et dialogmøte med sentrale aktører innen energisektoren i november.

Kontaktutvalget konstaterte ved opprettelsen av tre nye fagpolitiske utvalg (desember 2008) at dette ville kreve mer administrativ kapasitet. Det ble foreslått at økt administrativ kapasitet i første omgang skulle sikres ved at personell fra fylkeskommunene skulle supplere sekretariatet. Økt involvering av personell fra fylkeskommunene ble drøftet av "Horne-utvalget", som la fram sin anbefaling i kontaktutvalgets møte i juni 2010. Flertallet i utvalget konkluderte med at økt innsats fra personell i fylkeskommunene var lite realistisk. Utvalget anbefalte derfor at eventuell nødvendig kapasitet burde bygges opp i eksisterende sekretariat.

Ved kontaktutvalgets behandling av budsjettforslag for 2011 ble det imidlertid ikke flertall for en budsjettøkning som ville gjøre det mulig å øke sekretariatet med en person. Konklusjonen på etterfølgende diskusjon om tilpasning mellom aktivitetsnivå og budsjett, ble at kontaktutvalget vedtok at *aktivitetsprogrammet tilpasses revidert budsjettforslag ved at "energi og klima" tas ut av programmet som eget tema. Transportrelaterte oppgaver overføres til samferdsel*. Siste møte i fagpolitisk utvalg for energi og klima ble holdt i april 2011.

6.4 Illustrasjon av dagens organisasjon

Figuren viser de viktigste organene innen Østlandssamarbeidet ved utgangen av 2017. Kontaktutvalget som øverste politiske organ og de tre fagpolitiske utvalgene innen henholdsvis samferdsel, kompetanse og internasjonalt samarbeid. Rådmannsutvalget er øverste administrative organ, som støttes av tre administrative faggrupper. Sekretariatet er et service- og samordnings-

organ for alle utvalg og grupper innen samarbeidet.

7. Eget sekretariat for Østlandssamarbeidet fra 1995

Sekretariatsfunksjonen for Østlandssamarbeidet ble i startfasen ivaretatt av Tor Bysveen i planavdelingen i Akershus fylkeskommune.

Kontaktutvalget anbefalte i 1994 at det engasjeres en sekretær for tre år med oppgave å koordinere arbeidet i kontaktutvalgets regi. Det ble anbefalt at sekretæren inntil videre skulle ha arbeidsplass i Akershus fylkeskommune, og at sekretæren kun skulle kunne instrueres av kontaktutvalget og kontaktutvalgets leder. Ulla Higdem tiltrådte som sekretær for Østlandssamarbeidet 1. mars 1995.

Ulla Higdem sluttet høsten 1997 og Inge Brørs overtok ansvaret for driften av sekretariatet fra januar 1998 og fram til sommeren 2015, da Jon Petter Arntzen overtok som sekretariatsleder.

Rådmannsutvalget ga i 1998 sin tilslutning til et forslag fra sekretariatet om utvidelse av basissekretariatet med to engasjementstillinger fra 1999, for å kunne yte bedre service til de politiske og administrative utvalg og grupper som på det tidspunkt var etablert. Hilde Ballière Farner og Ann Irene Sæternes tiltrådte de to engasjementstillingene i 1999.

I år 2000 ble det gjort en vurdering av det utvidede sekretariatet, og kontaktutvalget vedtok at ordningen med et basissekretariat for Østlandssamarbeidet på tre medarbeidere videreføres. Akershus fylkeskommune ble bedt om å omgjøre de to engasjementstillingene til faste stillinger fra 1. januar 2001. De øvrige fylkeskommunene sa seg samtidig innforstått med at arbeidsgiveransvaret for sekretariatet på et senere tidspunkt måtte kunne flyttes.

Stillingen til Hilde Ballière Farner ble sommeren 2001 overtatt av Unn Ribe.

I tillegg til basissekretariatet har det i perioder vært engasjert prosjektledere for tidsavgrensede oppgaver.

8. Internasjonal konferanse ble gjennomført i 1996

Etter forslag fra den administrative arbeidsgruppen for regionalt og internasjonalt samarbeid, vedtok kontaktutvalget i september 1994 at Østlandssamarbeidet skulle arrangere en internasjonal konferanse. Tre medlemmer ble oppnevnt til en politisk konferansekomite, hvor fylkesordfører Arne Øren fra Østfold senere ble valgt til leder.

Formålet med konferansen var tredelt:

1. Markere og profilere Østlandsfylkene som en ny aktør i internasjonalt samarbeid
2. Få fram kunnskap om internasjonalt regionalt samarbeid
3. Få etablert en dialog med aktuelle samarbeidspartnere

Konferansen ble holdt i Oslo Rådhus 23.-25. januar 1996. Deltakere på konferansen var regioner i Norden og Schleswig-Holstein. Samordnet næringspolitikk, samferdselsprosjekter og miljøpolitikk var blant de tema som ble diskutert på konferansen. På konferansen ble det registrert at mange av de deltakende regionene hadde sterke interesser mot utviklingen i Østersjøregionen. En oppfølging av denne konferansen ble forutsatt å skje i Helsinki i 1997.

9. Visjoner for Østlandssamarbeidet ble vedtatt i 1997

Kontaktutvalget ga i februar 1996 klarsignal til å sette i gang et arbeid for å utvikle visjoner for Østlandssamarbeidet. Visjoner for Østlandssamarbeidet år 2002 ble vedtatt av kontaktutvalget i møte 23. oktober 1997, etter at et forslag til visjoner hadde vært til politisk behandling i alle fylkeskommunene.

Visjonene for Østlandssamarbeidet anga målsettinger for følgende samarbeidstema:

- Internasjonalt regionalt samarbeid
- Helsetjenester
- Større infrastrukturprosjekter
- Opplæring og kompetanseutvikling
- Miljø
- Næringsutvikling
- Kultur

10. Felles samarbeidsavtale med Land Schleswig-Holstein ble undertegnet i 1998

De åtte fylkeskommunene i Østlandssamarbeidet har en felles samarbeidsavtale med delstaten Schleswig-Holstein i Tyskland. Avtalen startet med Oslo som norsk avtalepartner i 1995. Den ble utvidet med Akershus i 1996.

Felleserklæring om regionalt samarbeid mellom Land Schleswig-Holstein og alle fylkeskommunene på Østlandet ble undertegnet i Kiel 18. mai 1998. Samarbeidsavtalen betraktes primært som en bilateral avtale - mellom den enkelte fylkeskommune og delstaten Schleswig-Holstein, men avtalen koordineres gjennom Østlandssamarbeidet. Kontaktutvalget uttalte i 1998 at Oslo kommune har rollen som ledende partner blant de åtte norske avtalepartnerne.

En felles kommisjon med politiske representanter styrer samarbeidsavtalen og møtes en gang i året. Et felles handlingsprogram legges til grunn for arbeidet mellom kommisjonsmøtene. For å få til en hensiktsmessig oppfølging av programmet på norsk side, legges det vekt på å fordele ansvar og oppgaver mellom fylkeskommunene.

Ulike tema har stått på dagsorden i samarbeidet opp gjennom årene, eksempelvis næringsutvikling, maritim politikk, energi og klima og kultur. Samtidskunst hatt et ekstra fokus gjennom mange år, og flere utstillinger er gjennomført både i Schleswig-Holstein og på Østlandet.

Fredsslutningen i Kiel 14. januar 1814 avsluttet Napoleonskrigene i Norden, og ga støtet til den norske selvstendighetsbevegelsen. Markering av Kiel-freden ble starten på 200-årsjubileet for den norske grunnloven. Hovedarrangementet fant sted i Kiel 14. januar 2014, og var det første offisielle arrangementet i vår grunnlovsfeiring og det eneste utenfor Norge. Østlandssamarbeidet deltok i planlegging og gjennomføring av markeringen i nært samarbeid med sekretariatet for grunnlovsjubileet på Stortinget, den norske ambassaden i Berlin og våre samarbeidspartnere i delstaten Schleswig-Holstein.

11. Felles planprosjekt for samferdsel og infrastruktur startet i 1998

Kontaktutvalget fattet vedtak om et felles planprosjekt i 1997, basert på visjonene for Østlandssamarbeidet år 2002. Fylkeskommunenes første mål med prosjektet var å etablere en felles forståelse av utfordringene for regionen og å finne fram til fylkeskommunenes prioriteringer innen samferdsel og infrastruktur.

I arbeidet med å etablere en felles plattform, og dermed et felles plangrunnlag, gjennomførte fylkeskommunene i perioden 1998-99 en felles regional analyse for Østlandet. Analysen ble gjennomført som en SWOT-analyse (SWOT: Strength, Weakness, Opportunities, Threats), dvs en analyse av styrker og svakheter (dagens situasjon), samt muligheter og trusler (framtiden).

Analysen ble gjennomført ved felles arbeid i de åtte fylkeskommunene, ved innspill fra faggrupper innen Østlandssamarbeidet og fra et eget prosjektforum, som ble ledet av Tor Bysveen fra Akershus fylkeskommune. Følgende tema ble analysert: befolkningsutvikling, næringsliv og sysselsetting, utdanning og kompetanse, samferdsel og IKT (informasjons- og kommunikasjonsteknologi) og miljø.

Som et supplement til SWOT-analysen ble Østlandsforskning engasjert for å lage to scenarier (mulige framtidbilder) for utviklingen på Østlandet:

- Et trendbasert scenario, som viste at hovedstadsområdets dominerende posisjon innen landsdelen ble ytterligere forsterket
- Et alternativt scenario, med en flerkjernet utvikling på Østlandet, som viste en mer balansert utvikling

Planprosjektet ble i 1998 også godkjent som delprosjekt i et større EU-prosjekt, «Metropolitan Areas», innen Interreg II C for Østersjøen.

Første fase i planprosjektet, "Regional analyse og scenarier for Østlandet", ga en oversikt over hvilke styrker og svakheter regionen har, og hvilke muligheter og trusler vi antas å stå overfor i fremtiden. Kontaktutvalget anbefalte at analysen burde være et felles plangrunnlag for de åtte fylkeskommunene.

Analysen ble politisk behandlet i fylkeskommunene i mai og juni 2000. De fleste fylkeskommunene uttalte eksplisitt at de slutter seg til hovedtrekkene i analysen. Videre ble det sagt at analysen vil bli lagt til grunn ved rullering av egen fylkesplan, og at analysen bør være et felles grunnlag for videre planarbeid innen Østlandet. Flere av fylkeskommunene uttalte også at analysen bør legges til grunn av sentrale myndigheter.

12. Felles hovedmål fra 2001 ble grunnlaget for det videre samarbeidet

Kontaktutvalget vedtok i 1999 retningslinjer for videre arbeid med den regionale analysen og scenariene. Utvalget vedtok at *den virkelighetsbeskrivelse og de hovedutfordringer som angis i analysen, bør utnyttes som et felles plangrunnlag for fylkeskommunene på Østlandet og av sentrale myndigheter*. Videre vedtok kontaktutvalget at det skal utvikles et handlingsprogram som klargjør de viktigste strategier for å få til en balansert utvikling på Østlandet, og som samtidig ivaretar hensynet til et konkurransedyktig næringsliv i et bærekraftig samfunn.

Disse arbeidene resulterte i at fylkeskommunene arbeidet seg fram til en felles regionalpolitisk plattform og et felles handlingsprogram for å fremme ønsket utvikling på Østlandet.

Fylkeskommunene ble enige om følgende hovedmål og strategi for utviklingen på Østlandet:

- **Å videreutvikle Østlandet som en konkurransedyktig region i Europa**

- **Å sikre en balansert og bærekraftig utvikling innen regionen gjennom utvikling av flerkjernestruktur. Dette vil minske presset på hovedstadsområdet (Oslo og Akershus) og styrke resten av regionen.**

Gjennom politisk behandling ga fylkeskommunene og Oslo kommune høsten 2001 sin tilslutning til disse hovedmålene, som fortsatt er fundamentale for samarbeidet.

Noen av fylkeskommunene hadde allerede innarbeidet disse målsettingene i sine fylkesplaner, andre uttalte eksplisitt at de ville gjøre det. Dette var en avgjørende forutsetning for realisering av målene, da oppfølgingen primært ble forutsatt å skje gjennom innsats i den enkelte fylkeskommune. Som et supplement til denne innsatsen, ble det forutsatt noen felles tiltak i regi av Østlandssamarbeidet – bl.a. innen samferdsel, kompetanseutvikling, næringsutvikling og by- og tettstedsutvikling.

13. Østlandspakka utvikles som eget prosjekt fra 1999

Som en del av felles planprosjekt for samferdsel og infrastruktur utviklet de åtte fylkeskommunene i 1998 et felles arbeids- og analyseopplegg, som gjorde det mulig å ligge i forkant av den statlige prosessen for arbeidet med Nasjonal transportplan 2002-2011, og samtidig delta mer aktivt og rasjonelt enn fylkeskommunene kunne ha gjort hver for seg.

På kontaktutvalgets møte i november 1998 ble fylkesrådmennene, etter forslag fra fylkesrådmann Matz Sandman, bedt om å utarbeide en egen pakke for forsert samferdselsutbygging på Østlandet – Østlandspakka. Kontaktutvalget vedtok i 1999 at *Østlandspakka må ta sitt utgangspunkt i prinsippene om en balansert utvikling på Østlandet, med byer i en flerkjernestruktur og utbygging av viktige transportkorridorer. Dette vil fungere som en avlastning for Osloregionen.*

Sentrale aktører ved utarbeidelse av Østlandspakka var samferdselsgruppa ved sin leder Arild Bøhn, engasjert spesialrådgiver Bjarne Stabæk fra sekretariatet og Njål Arge som innleid konsulent.

Kontaktutvalget vedtok hovedinnholdet i en samferdselspakke for Østlandet (Østlandspakka) i august 1999. Hovedmålet med Østlandspakka var et opplegg for forsert samferdselsutbygging på Østlandet i perioden 2002-2011 (NTP-perioden), med sikte på å oppnå reduksjon i ulykker, bedre framkommelighet for næringslivet og reduserte miljøulempere. Kontaktutvalget anbefalte investeringer i samferdselstiltak på Østlandet på i alt 50 milliarder kroner for perioden 2002-2011, fordelt med 27 milliarder til utbygging av stamvegene, 21 milliarder kr til jernbaneutbygging og 2 milliarder til styrking av annen kollektivtrafikk.

Østlandssamarbeidet arbeidet i år 2000 videre med visse forhold knyttet til Østlandspakka, spesielt konkretiseringen av utbyggingstiltak – både for veg og bane, alternative finansieringsløsninger og organiseringen av den regionale samferdselsadministrasjon. Tre arbeidsgrupper, med deltakere fra fylkeskommunene og eksterne samarbeidspartnere, ble nedsatt for å utrede disse forhold.

Kontaktutvalget sluttbehandlet forslagene fra arbeidsgruppene høsten 2000 og fattet bl.a. følgende vedtak:

- Kontaktutvalget viser til at Østlandspakka foreslår en forsert samferdselsutbygging på Østlandet – basert på en strategi for regional utvikling, med en mer balansert utvikling på Østlandet, med byer i en flerkjernestruktur og utbygging av viktige transportkorridorer. Dette skal fungere som en avlastning av hovedstadsområdet.
- Kontaktutvalget mener at utredningene fra tre arbeidsgrupper bekrefter at Østlandspakka kan gjennomføres, forutsatt vilje og samarbeidsevne mellom statlige, fylkeskommunale og kommunale myndigheter.

Kontaktutvalgets møte i april 2000 ble innledet med drøftinger med samferdselsminister Terje Moe Gustavsen. Samferdselsministeren bemerket spesielt tre forhold vedrørende Østlandssamarbeidets innspill til nasjonal transportplan:

- Fylkeskommunene innen Østlandssamarbeidet ser ut over fylkesgrensene, og dette er viktig.
- Fylkene på Østlandet representerer befolkningstygndepunktet i Norge, og har en stor andel av transportstrømmene. Videre utgjør Østlandet et knutepunkt nasjonalt for trafikken mot utlandet.
- Fylkeskommunene på Østlandet har opptrådt ryddig med sine koordinerte innspill til prosessen med nasjonal transportplan.

14. Østlandspakka er revidert som innspill til alle runder med nasjonal transportplan

Østlandspakka fra 1999 ble laget som innspill til Nasjonal transportplan (NTP) 2002-2011.

Fylkeskommunene har siden stått sammen om Østlandspakka, og alle har argumentert for denne i møter med Stortingets samferdselskomité. Fylkeskommunene mener å ha fått større gjennomslag for Østlandets behov og synspunkter gjennom slik felles opptreden. Samtidig har behov og ambisjoner for transportutviklingen økt med årene. Dette gjelder spesielt for jernbane og annen kollektivtrafikk og for godstransport med bane.

14.1 Felles uttalelse til transportetatens forslag til Nasjonal transportplan 2006-2015

Kontaktutvalgets uttalte seg i september 2003 til forslag til NTP 2006-2015. I uttalelsen ble det bl.a. vektlagt at med nasjonale myndigheters manglende oppfølging i første 4-års periode av NTP 2002-2011, og det forslag til NTP 2006-2015 som da forelå, ville Østlandspakkas forslag til nødvendige samferdselsinvesteringer ikke kunne gjennomføres før lenge etter 2015. Videre ble det konstatert at foreliggende planforslag signaliserte en samferdselspolitikk der staten tar mindre ansvar for å finansiere utbygging av infrastrukturen, og der dette ansvaret i større grad legges over på brukerne.

Ved Stortingets behandling av NTP 2006-2015 ble det vedtatt en økning av de økonomiske rammene med 22 milliarder kroner i forhold til Regjeringens forslag. For Østlandspakka betydde det at mer av de foreslåtte tiltak for jernbaneutbygging lå innenfor rammene, mens at det fortsatt manglet betydelige midler til utbygging av stamvegene.

14.2 Felles uttalelse til transportetatens forslag til Nasjonal transportplan 2010 – 2019

Hovedbudskapet fra Østlandssamarbeidet i 2008 var at Norge er havnet håpløst på etterskudd i utbygging og vedlikehold av infrastruktur når det gjelder veg og jernbane. Det er derfor nødvendig med en betydelig økning av bevilgningene til samferdsel på statsbudsjettet. Dessuten må vi få en mer effektiv gjennomføring av utbyggingsprosjektene. Under ledelse av fylkesrådmann Matz Sandman utarbeidet Østlandssamarbeidet i 2008 en egen rapport - "Nasjonalt løft for jernbane og veg" - som belyser mulige modeller og handlingsrommet for større rammer og mer forutsigbarhet for investeringer i jernbane og veg.

14.3 Østlandssamarbeidet uttalelse til transportetatens forslag til NTP 2014-2023

Østlandssamarbeidet ga i juni 2012 full støtte til samferdselsministerens ambisjon om et topp moderne hovednett på veg og jernbane innen 20 år og presiserte at dette krever en målrettet og strategisk satsing og langt større økonomisk innsats enn tidligere. Videre heter det i uttalelsen bl.a. at:

- *Full utbygging av InterCity-triangelet med dobbeltspor til Halden, Skien og Lillehammer er det viktigste samferdselsprosjektet i Norge - for å løse transportutfordringene på Østlandet, mellom landsdelene og til utlandet – både for person- og godstransport.*
- *Veksten i persontransport i byregionene må løses med kollektivtransport, gåing og sykling. Staten må bidra med økt finansiering til kollektivtrafikken. Fylkeskommunene må sikres*

langsiktige og forutsigbare finansieringsløsninger – både til investeringer, vedlikehold og drift. Statens utvikling av jernbanetilbudet må inngå i de forpliktende avtalene, og med full statlig finansiering.

- *Fylkeskommunene må settes økonomisk i stand til å ta igjen etterslep i investeringer, drift og vedlikehold av fylkesvegene. Kartleggingen av hele vedlikeholdsetterslepet må fullføres og følges opp med statlige bevilgninger.*

14.4 Revidert Østlandspakke 2018-2027 som innspill til NTP 2018-2029

Arbeid med revisjon av Østlandspakka, med sikte på innspill til Nasjonal transportplan 2018-2027, ble igangsatt i 2014. Økt satsing på jernbane og annen kollektivtrafikk var de viktigste prioriteringene. Samtidig er det nødvendig å fullføre utbyggingen av hovedvegene gjennom landsdelen. Satsing på kollektivtransport, gange og sykkel, samt mer godstransport på sjø og bane, vil være avgjørende for å redusere utslippene av klimagasser og andre stoffer som fører til lokal luftforurensing.

15. Stor påvirkningsaktivitet for full utbygging av InterCity-triangelet fra 2012

Full utbygging av dobbeltspor på jernbanen fra Oslo til Halden, Skien og Lillehammer innen 2023 var i 2012 et felles budskap fra fylkeskommunene på Østlandet og fra kommunene langs de tre linjene.

I løpet av 2012 ble det gjennomført mange aktiviteter og tiltak for å understreke hvor avgjørende dette burde være ved Regjeringens framleggelse av stortingsmeldingen om Nasjonal transportplan 2014-2023, og ved den etterfølgende behandling i Stortinget sommeren 2013. Den politiske ledelse i fylkeskommunene markerte dette gjennom en rekke medieinnlegg, ved arrangement på Oslo S og ved åpent brev til statsministeren. Det ble også arrangert seminar for stortingspolitikere, og alle ordførerne langs de tre linjene stilte medio oktober på Stortinget for å understreke kravet.

Østlandssamarbeidet fortsatte i 2013 det aktive påvirkningsarbeidet for å sikre full utbygging av InterCity-triangelet. Gjennom behandlingen av Nasjonal transportplan 2014-2023 og oppfølgende vedtak i Storting og Regjering, ble det klart at InterCity-utbyggingen skal behandles som ett helhetlig prosjekt og være gjennomført omkring 2030. I tillegg til full utbygging til Lillehammer, Skien og Halden, besluttet Regjeringen å gi Ringeriksbanen samme status som de tre andre InterCity-strekningene.

Arbeid for å sikre og forsere InterCity-utbyggingen har siden hatt høy prioritet. Østlandssamarbeidet og Jernbaneverket arrangerte i fellesskap InterCity-konferansen 2014. Oppslutningen om konferansen ble meget god med over 200 deltakere. InterCity-utbyggingen var i 2014 også hovedtema i to møter med politisk ledelse i Samferdselsdepartementet og i høring med Transport- og kommunikasjons-komiteen.

Kontaktutvalget bekreftet i juni 2016 at fylkeskommunene har full utbygging av InterCity med dobbeltspor til Skien, Hønefoss, Lillehammer og Halden som førsteprioritet når ny NTP 2018-2029 skulle vedtas av Stortinget våren 2017. Det var et mål at hele InterCity skulle stå ferdig innen 2030. En stor delegasjon med fylkesordførere og ordførere fra Østlandet møtte i september 2016 storingsrepresentanter fra Østlandsfylkene med krav om å gi InterCity høyeste prioritet.

16. Strategisk kollektivplan viktig for samordning og utvikling av tilbudet

16.1 Samordnet regionalt kollektivtilbud som felles plangrunnlag fra 2002

Tilknyttet behandlingen av Østlandspakka i 1999 fattet kontaktutvalget bl.a. følgende vedtak:

- Østlandsamarbeidet bør utrede mulighetene for å få til et kvalitativt bedre og sammenhengende kollektivtilbud på Østlandet.
- Et felles billetterings- og takstsystem på tvers av fylkesgrensene bør utredes.

Arbeidet med en strategisk kollektivplan for Østlandet ble startet høsten 2001. Arbeidet ble ledet av en styringsgruppe bestående av fylkesrådmenn eller administrative representanter med tilsvarende fullmakter. Gruppen ble ledet av fung. fylkesrådmann Helga Riise fra Akershus fylkeskommune. Rapport for fase 1 tilsa at samarbeid på tvers av administrative grenser og konsesjonsgrenser kan gi et bedre tilbud til kundene, og dermed øke andelen som reiser kollektivt. Kontaktutvalget ga sin anbefaling til rapporten våren 2002, og den ble senere politisk behandlet i Oslo kommune og alle fylkeskommunene.

Kontaktutvalget ga høsten 2002 klarsignal til å starte fase 2, hvor det skulle arbeides med fire hovedtema:

- samordnet regionalt kollektivtilbud
- finansiering og organisering
- samordning av takst- og billettsystemene
- samordnet ruteinformasjon

Etter anbefaling fra kontaktutvalget ga alle fylkeskommunene sin tilslutning til anbefalingene i rapporten "**Samordnet regionalt kollektivtilbud på Østlandet**", og fylkeskommunene uttalte at de ville legge hovedprinsippene til grunn for eget oppfølgingsarbeid.

Da styringsgruppa for strategisk kollektivplan i desember 2006 oppsummerte sitt arbeid, konkluderte den med at strategisk kollektivplan har gitt resultater og at oppfølgingsarbeidet fortsetter. Østlandssamarbeidet har lyktes bra med samordning. Arbeidet har klart å sette kunden i sentrum og medvirke til et bedre kollektivtilbud. Dokumentene fungerer som et felles grunnlag innen Østlandssamarbeidet, og det synes også som eksterne samarbeidspartnere legger disse dokumentene til grunn. Rutetilbudet med buss og tog utvikles positivt. Videre oppfølgingsarbeid ble forutsatt ivaretatt av samferdselsgruppa.

16.2 Samordning av ruteinformasjon og billettsystemer

Kontaktutvalget anbefalte i februar 2004 at det etableres en **felles informasjonstjeneste** for all kollektivtrafikk på Østlandet. Anbefalingen fikk tilslutning i alle fylkeskommunene. Harmonisering av data og oppbygging av felles ruteinformasjon var et stort og omfattende arbeid, men fra januar 2006 var det mulig å få felles informasjon for planlegging av kollektivreiser i seks av de åtte fylkene på Østlandet. Felles ruteinformasjon for de åtte fylkene på Østlandet ble en realitet ved årsskiftet 2007/2008.

Kontaktutvalget vedtok i 2004 en anbefaling om de første skritt for **samordning av takst- og billettsystemene på Østlandet**, for å gjøre det enklere for kundene å reise kollektivt på tvers av fylkesgrensene. Som første skritt på veien mot et felles system, ble det forutsatt at fylkene tar i bruk elektroniske billetter med felles teknisk standard.

Siden den gang har det i regi av en administrativ billetteringsgruppe, med representanter fra fylkeskommunene eller administrasjonsselskapene, vært arbeidet kontinuerlig for å samordne takst-

og billettsystemene. Billettsystemene er gradvis blitt mer like, men aktørene har også foretatt noen ulike prioriteringer.

Fra høsten 2014 ble det sammen med Vegdirektoratet gjort nye forsøk på å etablere en felles basis for et samordnet og forenklet billettsystem. Som et viktig skritt videre ble det fremmet forslag om likelydende kundekategorier. Kontaktutvalget vedtok i juni 2015, på grunnlag av anbefalinger fra fagpolitisk utvalg for samferdsel, at *Oslo kommune og fylkeskommunene innen Østlandssamarbeidet tar i bruk likelydende kundekategorier i løpet av 2016, fortrinnsvis innen 1. februar.*

Ruter og NSB meddelte i november 2015 at man ennå ikke hadde finansieringen klar til å gjennomføre de foreslåtte endringene, og at man derfor ville avvente avklaring fra departementet før man tar de nye kundekategoriene i bruk. Dette innebærer at tidspunktet for innføring av likelydende kundekategorier ennå ikke er avklart.

16.3 Rapport om rolleavklaring ved knutepunkter i 2016

I stortingsmelding om Nasjonal transportplan (NTP) 2014-2023 ble fylkeskommunene gitt et overordnet ansvar for rolleavklaring ved utvikling av knutepunkter for kollektivtrafikken og tilliggende områder. Fagpolitisk utvalg for samferdsel ga i 2014 mandat til en administrativ arbeidsgruppe med representanter fra fylkeskommunene og de statlige transportetatene (Statens vegvesen, Jernbaneverket, NSB og Rom Eiendom). Gruppen arbeidet med å avklare de ulike partenes rolle og funksjon i arbeidet med helhetlig knutepunktutvikling.

Første rapport fra arbeidsgruppen ble behandlet i fagpolitisk utvalg for samferdsel og i kontaktutvalget i begynnelsen av 2015. Arbeidsgruppen ble bedt om å revidere rapporten og å legge større vekt på knutepunktens betydning i areal- og transportplanleggingen i byer og tettsteder, og å gi synspunkter på hvordan knutepunktstrategier bør inngå i regionale planstrategier og kommunale og fylkeskommunale planer. Sluttrapport fra arbeidsgruppen ble behandlet av fagpolitisk utvalg og kontaktutvalget i mars 2016.

17. Strategi for internasjonalt regionalt samarbeid fra 1998 – jevnlig revisjoner

Kontaktutvalget ga i 1998 sin tilslutning til etterfølgende mål for internasjonalt regionalt samarbeid, som en klargjøring av grunnlaget fra de vedtatte visjoner (fra 1997):

- Østlandssamarbeidet vil bidra til å øke forståelsen mellom mennesker i ulike deler av Europa, og dermed styrke velferds- og demokratiutviklingen.
- Østlandssamarbeidet vil være med for å påvirke regionalpolitikken i Europa.
- Østlandssamarbeidet vil delta i utviklingsprogrammer og -prosjekter som er til nytte for regionen.
- Østlandssamarbeidet vil bidra til å effektivisere fylkeskommunenes innsats innen internasjonalt regionalt samarbeid.

Kontaktutvalget mente videre at følgende strategier bør legges til grunn for innsatsen innen internasjonalt regionalt samarbeid de nærmeste årene:

- Østlandssamarbeidet bør koordinere fylkeskommunenes deltakelse i AER (Assembly of European Regions) for å styrke påvirkningen av europeisk regionalpolitikk, og for å effektivisere fylkeskommunenes innsats ved deltakelse i aktuelle komitéer.
- Østlandssamarbeidet skal bidra til å konkretisere den inngåtte samarbeidsavtale med Schleswig-Holstein og til at det blir etablert et hensiktsmessig sekretariat.
- Østlandssamarbeidet bør koordinere deltakelsen i Interreg-programmer og utviklingsprosjekter av felles interesse.

- Østlandssamarbeidet deltar i utviklingen av BSSSC (Baltic Sea States Subregional Co-operation) og andre organisasjoner der dette tjener Østlandsregionen.
- Østlandssamarbeidet skal generelt bidra til å videreutvikle samarbeidsprosesser og kompetanseoppbygging for å effektivisere resultatene av fylkeskommunenes innsats.

Kontaktutvalget vedtok i desember 2004 en revidert Østersjøstrategi. Den skulle utgjøre en felles plattform, og bidra til ressurstilgang for det bilaterale samarbeidet som skjer mellom enkeltfylker og deres samarbeidspartnere i Østersjøregionen.

I juni 2009 vedtok kontaktutvalget en ny internasjonal strategi for Østlandssamarbeidet: "Samarbeid i Nord-Europa – muligheter og utfordringer". Som mål ble angitt å påvirke europeisk politikk til beste for en balansert økonomisk, sosial og miljømessig utvikling i Europas regioner, samt å legge til rette for økt deltakelse i utviklingsprogram og -prosjekter som er til nytte for regional utvikling på Østlandet.

Internasjonalt fagpolitisk utvalg igangsatte i september 2012 en rullering av Østlandssamarbeidets europapolitiske strategi. En politisk arbeidsgruppe var ansvarlig for rulleringsarbeidet og alle fylkeskommunene behandlet høringsutkast og ga tilbakemeldinger i prosessen. Den nye strategien ble vedtatt i kontaktutvalgets møte i juni 2013 og la rammene for det europapolitiske arbeidet gjennom Østlandssamarbeidet fram til og med 2017.

Internasjonalt fagpolitisk utvalg satte i januar 2016 på nytt i gang en prosess med å rullere Østlandssamarbeidets europapolitiske strategi. En politisk arbeidsgruppe hadde ansvar for prosessen, som pågikk fram til våren 2017. Kontaktutvalget slutter seg i juni 2017 til det framlagte strategidokumentet som "Europapolitisk strategi for Østlandssamarbeidet 2017 - 2021".

18. Østlandssamarbeidet har hatt betydelig fokus mot Østersjøen

Kontaktutvalget anbefalte allerede i 1994 at fylkeskommunene systematisk burde følge med på det samarbeidet som foregår i Baltikum-regionen. Flere av fylkeskommunene hadde allerede samarbeidsavtaler med regioner der.

Som en oppfølging av etableringen av Østersjørådet i 1992, ble organisasjonen BSSSC – Baltic Sea States Subregional Co-operation – etablert i Stavanger i 1993. BSSSC er en politisk nettverksorganisasjon der alle regioner i landene rundt Østersjøen har mulighet til å delta.

Fra Østlandssamarbeidets side var fylkesordfører Arne Øren fra Østfold en aktiv deltaker i arbeidet innen organisasjonen fra oppstarten av. Han ble i februar 1997 oppnevnt som Østlandssamarbeidets representant i styret, og han var i mange år leder av BSSSCs miljøgruppe – med administrativ støtte fra Terje Pettersen i Østfold fylkeskommune.

Østlandssamarbeidet ble høsten 2000 forespurt om å være vertskap for BSSSCs årskonferanse i 2002. Kontaktutvalget besluttet at Arne Øren, som styremedlem i BSSSC, skulle kunne invitere til årskonferanse på Østlandet. Den 10. årskonferansen i BSSSC fant sted på Lillehammer 24. – 26. oktober 2002. Vel 350 deltakere fra 13 land deltok på konferansen. Unge mennesker fra landene rundt Østersjøen var spesielt invitert til konferansen, som fokuserte på framtida for Østersjø-området og regionenes rolle. Konferansen ble en god markering og bidro til internasjonal profilering av fylkeskommunene i Østlandssamarbeidet.

Østlandssamarbeidets reviderte Østersjø-strategi fra 2004, «Samarbeid i Nord-Europa – muligheter og utfordringer», ble laget som et strategisk dokument for Østlandet som region, i nær samhandling med nasjonale myndigheter.

Høsten 2005 ble Østlandssamarbeidet spurt om å ta over formannskap og sekretariat for BSSSC fra høsten 2006. Kontaktutvalget vedtok i mars 2006 at Østlandssamarbeidet stiller seg positiv til forespørselen om å overta ledelse og sekretariat for BSSSC i en to-års periode.

Fylkesordfører Arne Øren tok i september 2006 over som formann i BSSSC, og samtidig ble sekretariatet flyttet til Østlandssamarbeidet. Under Østlandssamarbeidets lederskap ble det gjennomført en vellykket revitalisering av BSSSC. Samarbeidet med de øvrige organisasjonene i Østersjøregionen ble også styrket, bl.a. ble det etablert en felles energi- og klimaplattform for organisasjonene.

Østlandssamarbeidet var sammen med Kommunal- og regionaldepartementet vertskap for en større Østersjømarkering på Lillestrøm i september 2012. Her ble Østersjø-samarbeidet satt i fokus gjennom tre konferanser: ungdomskonferansen GREEN, BSSSCs 20. årskonferanse og programkonferansen for Interreg Østersjøprogrammet.

Østlandssamarbeidet overtok på nytt formannskapet i BSSSC i 2017. Etter grundig drøfting sa kontaktutvalget i juni 2016 ja til formannskapet i BSSSC for perioden 2017-2018. Kontaktutvalgets leder Roger Ryberg er for tiden leder for BSSSC. Sekretariatet i Østlandssamarbeidet har sekretariatsansvar for BSSSC i formannskapsperioden.

19. Godt samarbeid med nasjonale myndigheter om europapolitisk engasjementet

Fylkeskommunens deltakelse i AER har siden oppstarten av Østlandssamarbeidet vært et viktig element i Østlandssamarbeidets internasjonale engasjement. Gjennom felles opptreden har mange politikere fra fylkeskommunene fått sentrale posisjoner innen organisasjonen; bl.a. var fylkesordfører Ragnar Kristoffersen i flere år et sentralt medlem av AERs styre, og han ble også valgt til visepresident.

Foruten fylkeskommunens engasjement i AER og BSSSC har flere av fylkeskommunene vært aktive i Nordsjøkommisjonen og CPMR (Conference of Peripheral and Maritime Regions).

Telemarks fylkesordfører Gunn Marit Helgesen ble valgt til president i Nordsjø-kommisjonen i juni 2004. Sekretariatet for organisasjonen ble samtidig flyttet til Telemark fylkeskommune. Etter søknad fra Telemark fylkeskommune vedtok kontaktutvalget i desember 2004 at Østlandssamarbeidet skulle gi økonomisk støtte til fylkeskommunen så lenge Telemark hadde ledelse og sekretariatsansvar for Nordsjøkommisjonen. Ledelse og sekretariat for Nordsjøkommisjonen lå i Telemark til 2010.

Gunn Marit Helgesen har i en årrekke også vært visepresident i CPMR (Conference of Peripheral and Maritime Region).

Internasjonalt regionalt samarbeid og forholdet til nasjonalstaten var tema allerede i juni 1995 da kontaktutvalget hadde invitert utenriksminister Bjørn Tore Godal til dialog om samspillet mellom den nasjonale utenriksledelsen og den politiske ledelse i fylkeskommunene. Godal uttalte at han ikke så noen motsetning mellom det internasjonale arbeidet på nasjonalt nivå og slikt arbeid på regionalt nivå. Han mente at nasjonalstaten og fylkeskommunene burde ha felles interesse i en regionalisering som stimulerer økonomisk utvikling, et bedre miljø og regionale kontakter over landegrensene.

Siden den gang har det vært jevnlig dialogmøter mellom kontaktutvalget og representanter for den politiske ledelse i Utenriksdepartementet. Fylkeskommunenes aktive engasjement i internasjonale organisasjoner har medført et stadig bedre samarbeid med nasjonale myndigheter. Østlands-samarbeidet er blitt invitert til å delta i europapolitisk lokal- og regionalforum, og en fylkesordfører fra Østlandet ble i mange år invitert til å delta i utenriksministerens delegasjon ved Østersjørådets årsmøter.

Fra Utenriksdepartementet er det flere ganger blitt klargjort at regjeringen ønsker å involvere regionalt nivå i sin europapolitikk. Statssekretær Elisabeth Walaas gjentok eksempelvis i 2008 betydningen av fylkeskommunenes aktive deltakelse på den europeiske arenaen, og at samarbeidet mellom stat og fylkeskommuner i det europapolitiske arbeidet er viktig.

20. Østlandssamarbeidet med stort engasjement i Interreg Østersjøen

Det har opp gjennom årene vært et nært samarbeid med Kommunal- og regionaldepartementet om deltakelsen i Interreg-programmene, og om rollen som nasjonalt kontaktpunkt for Østersjø-programmet.

20.1 Norsk koordinator for Interreg Østersjøen

Kontaktutvalget vedtok i 1998 at internasjonal regional gruppe tilknyttet Østlandssamarbeidet foreslås som nasjonal undergruppe for Interreg II C Østersjøen. Som leder av undergruppen og representant i Beslutningskomiteén for Interreg II C Østersjøen ble foreslått Bjørn Reisz (i egenskap av leder for internasjonal regional gruppe).

I 2000 ble det klart at Kommunal og regionaldepartementet ønsket ytterligere deltakelse fra landsdelsorganisasjonene i arbeidet med Interreg-programmene. Kontaktutvalget behandlet anmodningen fra departementet i februar 2001 og ga sin tilslutning til den foreslåtte organisering av arbeidet med oppfølging, implementering og koordinering av Interreg IIIB og IIIC i Norge.

Samtidig som Østlandsamarbeidet ble gitt ansvar som norsk regional koordinator for Norges deltakelse i Interreg Østersjøprogrammet, ga Kommunal- og regionaldepartementet Østlandssamarbeidet tilskudd til deltakelse i, programutvikling, prosjektutvikling og gjennomføring av Interreg-programmene. Denne samarbeidsordningen mellom Østlandssamarbeidet og departementet har siden vært fornyet flere ganger. I kraft av rollen som nasjonalt kontaktpunkt for Interreg Østersjøprogrammet, har sekretariatet i Østlandssamarbeidet opp gjennom årene arbeidet med mobilisering, informasjon og veiledning om Østersjøprogrammet.

20.2 Østlandssamarbeidet har selv deltatt i flere Interreg-prosjekter

Deltakelsen i prosjektet Metropolitan Areas i perioden 1998-2001 var viktig både faglig og økonomisk for utviklingen av regional analyse og scenarier for Østlandet. Dette resulterte bl.a. i målsettinger om bærekraftig utvikling og byer i flerkjernestruktur.

Oppfølgingsprosjektet Metropolitan Areas+ i perioden 2003-2006 hadde også fokus på en balansert flerkjernet utvikling med basis i hovedstadsområdene i deltakerlandene. Østlandssamarbeidet deltakelse ble knyttet til arbeidet med oppfølging av den første Østlandspakka, som kontaktutvalget hadde definert som avgjørende for å realisere en balansert og flerkjernet utvikling på Østlandet.

Østlandssamarbeidet var i perioden 2009-2012 deltaker i prosjektet TransBaltic– et strategisk prosjekt om integrerte transportsystemer i Østersjøregionen. Østlandssamarbeidet hadde i dette

prosjektet ansvar for å realisere et delprosjekt om bedre godstransport med jernbane i Østersjøregionen, spesielt med fokus på varestrømmer nord-sør og øst-vest fra det sørøstlige Norge.

TransGovernance var et prosjekt med fokus på flernivåstyring (Multilevel Governance) som verktøy for bedre og mer effektivt samarbeid innen transportsektoren i Østersjøregionen. Østlandssamarbeidet var norsk partner i prosjektet. Prosjektperioden var fra 2012 til 2014. Partnerskapet hadde representanter fra myndigheter både på nasjonalt, regionalt og lokalt nivå, sammen med universitet og utdanningsaktører og noen organisasjoner der også private interessenter inngikk.

Østlandssamarbeidet skal som deltaker i Østersjøprosjektet Scandria2Act gjennomføre en mulighetsstudie for overføring av gods fra vei til bane og/eller båt. Høsten 2016 igangsatte Østlandssamarbeidet de operative aktivitetene i dette prosjektet. En forstudie er gjennomført, som forberedelse til hovedprosjektet, der man skal kartlegge og vurdere om det finnes muligheter for å flytte mer gods over fra veg til båt og/eller bane i Scandria-korridoren - den europeiske transportkorridoren fra Skandinavia til Middelhavet.

Østlandssamarbeidet deltar i Interreg Østersjøprosjektet «Let's Communicate», der målet er å informere om og kommunisere mulighetene innen Østersjøregionen til norske aktører. I samarbeid med Kulturrådet og Riksantikvaren ble det i april 2017 gjennomført et seminar om verdiskaping innen kultur, kulturarv og kreativ næring.

21. Stor aktivitet og mange fellesprosjekter innen kompetanse

Kompetansegruppa, som også utgjør en av de tre opplæringsregionene i Norge, har i løpet av årene videreutviklet samarbeidet på mange områder. Gruppa var initiativtaker til at det fra 2002 skjedde en nasjonal kvalitetssikring av den økonomiske rapporteringen til statlige myndigheter (KOSTRA). Et "benchmarking-prosjekt" ble utviklet og startet i januar 2003. Målet for prosjektet var bl.a. å bidra til kvalitetsutvikling i videregående opplæring gjennom sammenligning av nøkkeltall (bl.a. fra KOSTRA) og læring av den fylkeskommune/skole som driver mest optimalt.

Fagpolitisk utvalg for opplæring, kompetanse og verdiskaping ble etablert i 2009. Skoleeierperspektivet er utgangspunkt for utvalgets arbeid. Utvalget prioriterte fra starten av regional utvikling med fagskole og fagopplæring, samt livslang læring, med det 13-årige opplæringsløpet og voksenopplæring. I de første årene tok utvalget bl.a. initiativ til møter med kunnskapsminister, statssekretær og stortingspolitikere, samt brukte muligheter for innledere fra departement, direktorat, Vox og NHO.

21.1 Forskningsprosjektet "Bortvalg og kompetanse" var et meget viktig fellesprosjekt

Forskningsprosjektet "Bortvalg og kompetanse" ble igangsatt våren 2002, for å finne svar på hvorfor mange elever velger bort videregående opplæring. NIFU (Nordisk institutt for studier av innovasjon, forskning og utdanning) ble engasjert til å gjennomføre prosjektet. Ved samarbeid mellom sju fylkeskommuner ble kostnadene for den enkelte fylkeskommune sterkt redusert, samtidig som kvaliteten på undersøkelsen økte betydelig.

Forskningsprosjektet, som fulgte bortimot 10.000 elever over en periode på fem år, ga svært mye verdifull kunnskap. Sluttresultater fra prosjektet ble presentert ved Regjeringens kontaktkonferanse med fylkeskommunene i begynnelsen av mars 2008. Forskningsprosjektet var også hovedtema på den første fagpolitiske konferansen om opplæring som ble holdt i regi av Østlandssamarbeidet i slutten

av samme måned. Både prosjekteierne, øvrige fylkeskommuner i landet og nasjonale myndigheter har senere brukt resultatene aktivt innen videregående opplæring.

Høsten 2011 ble et oppfølgingsprosjekt for «Bortvalg og kompetanse» besluttet. Seks fylkeskommuner ga NIFU i oppdrag å undersøke hvordan det har gått med elever som våren 2002 søkte videregående opplæring. Hva slags kompetanse og arbeid mv. har de ti år etterpå? Prosjektet ga betydelig ny informasjon til fylkeskommunene og viste at utdanning lønner seg for elevene, selv for de som ikke avslutter videregående opplæring.

Høsten 2017 svarte fylkeskommunene positivt på NIFUs forespørsel om en ny studie. Denne skal koble registerdata og få fram kunnskap om hvor 10.klassingene som fylte ut spørreskjema våren 2002 befinner seg når de er blitt 30 år gamle. Hva slags kompetanse og arbeid har de oppnådd? Resultatene i «Bortvalg og kompetanse – 14 år etter» vil bli klare i 2019.

21.2 «Kompetanse og verdiskaping» - et program i perioden 2005-2008

Kontaktutvalget godkjente i februar 2005 å sette i gang et program over 3-5 år, med oppgave å identifisere, samordne og styrke prosjekter som sikter mot økt kunnskap om nærings- og regionutvikling og/eller nærings- og regionutvikling basert på avansert kunnskap. Representanter fra alle fylkeskommunene, høgskolesektoren, Innovasjon Norge, SIVA og partene i arbeidslivet var deltakere i en styringsgruppe, som ble ledet av direktør Øyvind Sørensen fra Vestfold fylkeskommune.

Tre arbeidsgrupper ble etablert med fokus på følgende tema:

- Arbeid med videreutdanning for lærere i entreprenørskap.
- En beskrivelse av "Den norske modellen for entreprenørskap i utdanningen". Beskrivelsen ble oversatt til engelsk for å kunne være et hjelpemiddel for kontakt med regioner i nye EU-land.
- Bedre samspill mellom næringsliv og utdanningsinstitusjoner.

Et videreutdanningstilbud i entreprenørskap for lærere ble satt i gang i mars 2007, med økonomisk støtte fra Utdanningsdirektoratet. I alt tre kull med lærere fra fem fylkeskommuner fikk i løpet av tre år felles videreutdanning. Høgskolen i Hedmark var ansvarlig for studietilbudene, med koordinering ved Vestfold fylkeskommune.

Programmet "Kompetanse og verdiskaping" ble avsluttet i 2008. Ansvar for videre arbeid ble overført til kompetansegruppa.

21.3 Forskningsprosjekt om «Sammenheng mellom IKT-bruk og læringsutbytte»

Fagpolitisk utvalg for opplæring og kompetanse ønsket i 2011 et forskningsprosjekt om IKT i videregående opplæring, noe som resulterte i at det i 2012 ble igangsatt et prosjekt. Prosjektet «Sammenheng mellom IKT-bruk og læringsutbytte» ble finansiert gjennom KS sine FoU-midler.

Sju fylkeskommuner med videregående skoler, i alt 17.529 elever og 2.524 lærere, deltok i forskningsprosjektet. Resultater ble framlagt på sommeren 2013, med vinkling både mot ledelse, lærere og elever. Forskningen ble utført av Universitetet i Bergen, som også bidro med finansiering.

21.4 Politisk oppfølging av fagskole og etablering av Høyere Yrkesfaglig Utdanning

Fagpolitisk utvalg for opplæring, kompetanse og verdiskaping holdt i 2010 temamøte om fagskolen, på bakgrunn av forvaltningsreform og nytt ansvar lagt til fylkeskommunene. Senere i valgperioden ble et politisk ad hoc-utvalg nedsatt. Østlandssamarbeidet var dermed i gang politisk og kunne levere innspill da Grund-utvalget utarbeidet NOU om fagskolen. Arbeidet er videreført i fagpolitisk utvalg og

kontaktutvalget med uttalelser overfor departement og stortingskomité både før og etter at stortingsmelding om fagskolen ble lagt fram i desember 2016.

Fagskolene på Østlandet har i en årrekke samarbeidet om markedsføring og inntak og også om fagtilbud. I 2017 er Telemark og Vestfold fylkeskommuner i dialog om sammenslåing av egen fagskole, mens det er tatt initiativ til å utarbeide en felles fagskolestrategi for alle seks fylkeskommunale fagskoler på Østlandet.

I desember 2015 etablerte seks fylkeskommuner Høyere Yrkesfaglig Utdanning A/S. Dette er et innovativt prosjekt med sikte på å få til en bachelorutdanning basert på yrkesfag. Prosjektet utvikles i samarbeid med byggenæringen, som har stort behov for mer kompetanse hos ledere på byggeplass. Styret for selskapet skal sørge for konkrete forslag til etablering og drift av yrkeshøyskolen og arbeider for å oppfylle NOKUT's kvalitetskrav. Styremedlemmene kommer fra fagskolestyrene, og Fagskolen Innlandet har daglig ledelse for selskapet.

22. Ungdoms deltakelse i europapolitisk samarbeid

22.1 Ungdom aktive med i AER og BSSSC

Unge mennesker fra landene rundt Østersjøen var spesielt invitert til BSSSC- konferansen på Lillehammer i 2002.

Både i AER (Assembly of European Regions) og i BSSSC (Baltic Sea States Subregional Co-operation) ble det i 2005 satt et spesielt fokus på ungdoms medvirkning i organisasjonene og i europeisk samarbeid. En ungdom fra Vestfold ble innvalgt i AERs ungdomsteam og en ungdom fra Oppland ble valgt som observatør i BSSSCs styre. Tilknyttet det arbeidet som skjedde i AER og BSSSC, satte Østlandssamarbeidet fokus på ungdoms medvirkning i europapolitisk arbeid gjennom to ungdomskonferanser.

I 2007 ble det arbeidet aktivt for å involvere ungdom i europapolitisk arbeid, bl.a. gjennom arrangement av egne ungdomssamlinger. Ungdomsnettverket i BSSSC hadde et aktivt år og to ungdomsrepresentanter fikk plass som fullverdige medlemmer av styret.

Flere aktive og internasjonalt engasjerte ungdommer fra fylkeskommunene har senere deltatt både i BSSSCs ungdomsnettverk og i ungdomsarbeidet i AER.

22.2 ØstsamUng – Østlandssamarbeidets ungdomsutvalg

ØstsamUng er et forum for ungdom fra fylkene i Østlandssamarbeidet. Initiativet til etablering av forumet kom fra internasjonal administrativ gruppe, basert på erfaringer fra ungdoms medvirkning i AER og BSSSC. ØstsamUng hadde sitt første møte i februar 2005. Ungdommene rekrutteres fra passende ungdomsorganer i hvert av fylkene (ungdommens fylkesting/fylkesråd, fylkeselevråd, internasjonale ungdomsnettverk etc). Forumet er en arena for læring, erfaringsutveksling, nettverksbygging og internasjonal deltakelse.

Funksjon og mål:

- Forum for samordning av internasjonal ungdomsdeltakelse i BSSSC (Baltic Sea States Subregional Co-operation) og AER (Assembly of European Regions) sine ungdomsaktiviteter.
- Forum for diskusjon, forberedelse og etterarbeid i forhold til BSSSCs og AERs ungdomsaktiviteter.
- Forum for diskusjon av internasjonale og nasjonale tema

I forbindelse med rullering av Østlandssamarbeidets europapolitiske strategi 2013 - 2017 ble ungdomsmedvirkning tatt opp og ytterligere forsterket i forhold til i tidligere strategidokument. Følgende ble nedfelt i strategiens kapittel 2:

«I Østlandssamarbeidets europapolitiske arbeid legges det vekt på å involvere unge mennesker. Ungdomsmedvirkning på alle samfunnsområder er viktig fordi unge mennesker påvirkes av beslutninger tatt av myndigheter på europeisk, nasjonalt, regionalt og lokalt nivå. Nettverket ØstsamUng er en arena for læring, erfaringsutveksling, nettverksbygging og europeisk deltakelse.»

ØstsamUng har hatt egen koordinator i regi av Østlandssamarbeidet siden 2009. Denne funksjonen har siden høsten 2010 vært ivaretatt av Borghild Krossli – på oppdrag fra Østlandssamarbeidet.

23. Østlandsfylkene markerte seg i Tyskland i 2011

Østlandssamarbeidet ble av den norske ambassaden i Berlin i 2010 invitert med som regional partner i forbindelse med at Norge skulle være partnerland på den 822. HAFENGEBURTSTAG HAMBURG i mai 2011. Målet var å profilere Osloregionen som en nært beliggende, lett tilgjengelig og attraktiv region for korte og lengre besøk fra Hamburg/Nord-Tyskland. Prosjektet ble utviklet i samarbeid med sentrale bedriftsaktører som Color Line, Hurtigruta, Arcus, Tine, Bergans of Norway, DnB Nor og Innovasjon Norge.

Under vignetten «Osloregionen rykker nærmere» ble det gjennomført en større reiselivskampanje i Hamburg og omegn i april/mai 2011, to fagseminar – ett innen reiseliv og ett innen maritime næringer - og ikke minst en stor Norgesmarkering i havneområdet i Hamburg 6. – 8. mai – med kultur, mat, norske produkter, frimerker, norske båter, vikinger, mv. I strålende sol ble det satt besøksrekord i havneområdet under Hafengeburtstag 2011 – med rundt 1,5 millioner mennesker. HKH Kronprins Haakon åpnet festivalen og bidro til stor medieoppmerksomhet rundt Norge som partnerland. Fylkeskommunene i Østlandssamarbeidet og øvrige partnere var meget fornøyd med prosjektet, og konklusjonen var at dette ble en ubetinget suksess.

24. Østlandsutstillingen vedtatt som felles kulturpolitisk tiltak i 2011

Østlandsutstillingen er en av fem landsdelsutstilling og omfatter alle fylkene på Østlandet unntatt Telemark, som deltar i Sørlandsutstillingen. Østlandsutstillingen ble etablert i 1979 av kunstnerorganisasjonenes fylkesorganisasjoner, med statlig støtte. Etter at statstilskuddet ble lagt inn i rammetilskuddet til fylkeskommunene, ble bidraget til utstillingen for en del fylkeskommuners vedkommende omdisponert, og søknadsfrister mv. ble ikke samordnet. Dette førte til vanskelig økonomi og manglende forutsigbarhet for utstillingen.

I kontaktutvalgets møte i desember 2005, tilknyttet behandlingen av notat om samarbeid med Schleswig-Holstein, tok fylkesordfører i Akershus, Hildur Horn Øien, opp spørsmålet om felles holdning til videreføring av Østlandsutstillingen. Kontaktutvalget fikk i mars 2006 en orientering om Østlandsutstillingen og forslag om å se på den som et treårig prosjekt i perioden 2007-2009. Noen av fylkeskommunene, men ikke alle, gjorde vedtak om deltakelse i en slik modell.

I september 2008 fattet kontaktutvalget vedtak om at Østlandsutstillingen defineres som et prosjekt tilknyttet Østlandssamarbeidet for perioden 2009 – 2011. Parallelt med Østlandsutstillingen som prosjekt ble det høsten 2010 igangsatt en evaluering av utstillingen. En evalueringsgruppe med representanter fra fylkeskommunene, utstillingens styre, utstillingsleder og representant for

henholdsvis kunstnerorganisasjonenes distriktsorganisasjoner og for kunstnersentra deltok i dette arbeidet vinteren 2010-2011. Evalueringen viste at Østlandsutstillingen i den tiden prosjektperioden hadde vart, hadde vist evne til utvikling, blitt mer profesjonalisert og at den har potensiale for kompetanseutvikling for publikum og kunstnere, og at den er et viktig element i fylkeskommunenes samarbeid med Land Schleswig-Holstein.

Sentrale aktører i arbeidet med å sikre videreutvikling av Østlandsutstillingen, i tillegg til Hildur Horn Øyen var fylkesdirektør Erik Vadholm (Akershus) og Østlandsutstillingens daværende styreleder Ove Nørgaard.

Kontaktutvalget vedtok i juni 2011 at Østlandsutstillingen går over fra å være et prosjekt til et felles kulturpolitisk tiltak. Samtidig ble det vedtatt at det gjøres en ny evaluering av Østlandsutstillingens virksomhet hvert 4. år, første gang innen utgangen av 2014.

Kontaktutvalget behandlet i juni 2014 sak ny evalueringssak og vedtok at Østlandsutstillingen videreføres som et kulturpolitisk tiltak i regi av Østlandssamarbeidet, med oppgaver både som landsdelsutstilling og som del av felles aktivitetsprogram i samarbeidet med Schleswig-Holstein.

25. Næring og regional utvikling

25.1 Mange samarbeidsprosjekter innen næringssektoren de første årene

Samtidig som fylkeskommunene er konkurrenter om bedriftsetableringer, kan de gjennom felles innsats oppnå større oppmerksomhet og effektivitet. Næringsseksjonsgruppen utviklet mange samarbeidsprosjekter i årene 1994-2003. Ett av disse var arbeidet med å utvikle en bedriftsdatabase for Østlandet i samarbeid med Telemarksforskning i Bø. Data for alle de åtte fylkene på Østlandet ble inkludert i databasen, og egne fylkesvise rapporter ble laget for de seks fylkeskommunene som gikk inn i prosjektet. De første rapportene ble ferdigstilt i mai 2000. Siden er det blitt utgitt rapporter/næringsanalyser årlig, selv om næringsseksjonsgruppen ble avviklet i 2003. Næringsanalysene gir innsikt i utviklingen innen det enkelte fylket og gjør det mulig å sammenligne utviklingen på tvers av fylkesgrensene.

25.2 Tiltakspakke for styrking av næringsutviklingen fra høsten 2013

Kontaktutvalget vedtok i høsten 2013 å sette i gang arbeid med en tiltakspakke for å motvirke effektene av todelingen i norsk økonomi og næringsliv – mellom oljerelatert virksomhet og annet næringsliv. Fallet i oljeprisene i 2015 har endret bildet noe, men for Østlandssamarbeidet er det fortsatt viktig å legge til rette for økt verdiskapning og balansert regional utvikling i hele regionen. Arbeidet skjer dels i regi av etablerte organer innen Østlandssamarbeidet, dels i regi av egne arbeids- og prosjektgrupper.

25.3 Skog- og trenæringen – grønt byggskifte

Arbeidet med dette tema startet med en egen administrativ arbeidsgruppe i 2014. I 2016 ble arbeidet koblet til NHOs program for leverandørutvikling - og det ble bl.a. gjennomført en workshop i regi av Østlandssamarbeidet der man drøftet mulighetene for å styrke kunnskapsgrunnlaget i kommuner og fylkeskommuner når det gjelder:

- Tilrettelegging for morgendagens løsninger innen bygg og andre større konstruksjoner
- Bærekraftige byggerier
- Lokal og regional næringsutvikling

25.4 Smart Spesialisering

Smart spesialisering handler om å styrke regionens konkurransevne og å skape nye vekstnæringer.

Et forprosjekt om smart spesialisering startet opp høsten 2015. Kontaktutvalget besluttet i juni 2016 å videreføre dette arbeidet. Rapportene som Østlandssamarbeidet fikk utarbeidet i 2016, viser at det er et stort utnyttet verdiskapningspotensiale på Østlandet, og at det er ønskelig med et sterkere samarbeid mellom forsknings- og universitetsmiljøene og næringslivet/industrimiljøene. Videreføringen av arbeidet skjer i nært samarbeid med Samarbeidsalliansen Osloregionen og Osloregionens Europakontor.

25.5 Mellomstore byer på Østlandet

En mulighetsstudie for å styrke de mellomstore byene på Østlandet ble igangsatt høsten 2015 med bakgrunn i vedtak i kontaktutvalget i juni 2015. Prosjektet skal se på hvordan de mellomstore byene på Østlandet kan bli motorer for regional utvikling.

26. Prosess for eventuell sammenslutning av organisasjoner i 2014-2015

I februar 2014 sendte Oslo kommune et brev til Osloregionens Europakontor, Samarbeidsalliansen Osloregionen og Østlandssamarbeidet med anmodning om at det ble satt i gang et arbeid med sikte på å styrke det regionale samarbeidet – for at Østlandsregionen/Osloregionen skal være en mer slagkraftig region nasjonalt og internasjonalt.

26.1 Osloregionens Europakontor

Etter initiativ fra Oslo kommune ble spørsmålet om hvorvidt Østlandssamarbeidet ville være tjent med å være representert i Brussel og eventuelt på hvilken måte, satt på dagsordenen i 1997. En saksbehandler fra Oslo kommune ble «utlånt» for å bruke KS sitt kontor i Brussel i 2 måneder på vegne av Østlandssamarbeidet. Både rapport fra dette studieoppholdet og en oppfølgende rapport ble diskutert flere ganger innen Østlandssamarbeidet, uten at det ble fattet noen beslutning. Kontaktutvalget vedtok i februar 2000 at sak om eventuell etablering av et felles regionkontor i Brussel utsettes inntil videre. Det overlates foreløpig til den enkelte fylkeskommune å avgjøre hvordan den ønsker å arbeide videre med dette spørsmålet, på egen hånd eller sammen med andre.

Etter initiativ fra Oslo kommune besluttet fem av fylkeskommunene å delta i en felles representasjon i Brussel fra januar 2004. I 2005 ble de øvrige tre fylkeskommunene innen Østlandssamarbeidet medlemmer i Foreningen Osloregionens Europakontor, som også har flere kommuner og noen høyskoler som medlemmer.

26.2 Samarbeidsalliansen Osloregionen

Samarbeidsalliansen Osloregionen ble stiftet 17. desember 2004. Osloregionens formål er å styrke Osloregionen som en konkurransedyktig og bærekraftig region i Europa. Utgangspunktet for medlemskap i alliansen var definisjonen av "Stor-Osloregionen" slik den framgikk av Storbymeldingen fra 2003 og Stortingets etterfølgende behandling. I utgangspunktet var dermed regionen avgrenset til Oslo kommune og de nærmeste 45 kommunene, samt Akershus og Østfold fylkeskommuner. Andre kommuner kan og er blitt tatt opp etter søknad. Grunnlaget for en søknad er angitt til å være "en erkjennelse om tilhørighet til det felles bolig- og arbeidsmarked av byer og bysamfunn som har Oslo som sitt naturlige sentrum". I 2014 hadde Samarbeidsalliansen 75 kommuner og fire fylkeskommuner som medlemmer.

26.3 Omfattende prosess for å vurdere eventuell sammenslutning

Oslo kommunes initiativ fra februar 2014 ble behandlet i de tre organisasjonene, som alle ga sin tilslutning til et arbeid med gjennomgang av den regionale organiseringen – for å se på hvordan det regionale samarbeidet kunne forsterkes og forbedres. Det ble pekt på at det er mye som fungerer

godt i de enkelte organisasjonene, og som det er viktig å videreføre ved en eventuell ny organisering. Det ble slått fast at selv om organisasjonene har et overordnet felles mål om å styrke Østlandsregionen/Osloregionen, er det ulikhet mellom organisasjonene både når det gjelder historikk, oppgaver, medlemmer, organisering og innfallsvinkler til oppgaveløsning.

Til å lede arbeidet med organisasjonsgjennomgangen ble det etablert en politiske styringsgruppe med tre representanter fra Samarbeidsalliansen Osloregionen, tre fra Osloregionens Europakontor og tre fra Østlandssamarbeidet. Det ble også etablert en administrativ arbeidsgruppe til å utrede alternativer og forberede saken for den politiske gruppen.

Styringsgruppen konkluderte i desember 2014 med at det ikke forelå enighet om noe alternativ til formell integrasjon/sammenslåing av to eller tre organisasjoner.

Kontaktutvalget behandlet rapport og anbefaling fra den politiske styringsgruppen i januar 2015. Kontaktutvalget fattet følgende vedtak:

- Kontaktutvalget konstaterer at den politiske styringsgruppen ikke anbefaler å gå videre med noe alternativ for formell sammenslåing av dagens organisasjoner.
- Kontaktutvalget gir sin tilslutning til anbefalingen fra den politiske styringsgruppen om at det vurderes gjennomført et «Østlandsting» hvert andre år. Sekretariatsfunksjonen vurderes lagt til Samarbeidsalliansen Osloregionen.
- Videre gir kontaktutvalget sin tilslutning til at følgende tiltak vurderes:
 - faste koordineringsmøter mellom administrativ ledelse i de respektive organisasjoner
 - samarbeidsavtaler mellom de respektive organisasjoner
 - samlokalisering av sekretariatene

De tre sekretariatene ble i 2017 samlokalisert i Galleri Oslo, i lokaler leid fra Akershus fylkeskommune. Samarbeidet mellom organisasjonene forsterkes med regelmessige kontaktmøter - og det er et mål at man samlet sett kan utnytte ressursene enda bedre. Samarbeid om felles prosjekter og klargjøring av roller/ansvarsområder skal prioriteres.

27. Østlandssamarbeidet som felles arena tilknyttet regionreformen

Kontaktutvalget diskuterte fylkeskommunenes rolle tilknyttet kommune- og regionreformen i oktober 2014. Det var bred enighet om at fylkeskommunene ikke kunne sitte passive i forhold til de prosesser regjeringen hadde igangsatt.

I tillegg til aktiviteter i den enkelte fylkeskommune, ønsket kontaktutvalget å bruke Østlands-samarbeidet som en felles arena for gjensidig informasjon og koordinering av de fylkeskommunale prosessene. Samtidig ble det forutsatt at prosesser innen Østlandssamarbeidet skulle sees i sammenheng med arbeidet initiert av fylkesordførerkollegiet i KS. For å fortsette felles diskusjon og samordning av synspunkter, besluttet kontaktutvalget å samles til ekstraordinært møte i januar 2015.

Østlandssamarbeidet hadde stor aktivitet i arbeid med regionreformen i 2015 og 2016. En bredt sammensatt arbeidsgruppe fra fylkeskommunene, ledet av fylkesdirektør Knut Sletta fra Akershus fylkeskommune, utredet saken i flere runder og kontaktutvalget hadde møte med bl.a. kommunal- og forvaltningskomiteen på Stortinget. I tillegg ble en rekke politiske uttalelser oversendt til Stortinget og Kommunal- og moderniseringsdepartementet.

28. Vedtekter for Østlandssamarbeidet vedtatt i 2015

Østlandssamarbeidet ble formelt konstituert 19. mars 1993, uten at det var laget egne vedtekter for samarbeidet. Basert på tidligere retningslinjer og praksis for virksomheten opp gjennom årene, ble et forslag til vedtekter vedtatt i juni 2015.

I vedtektenes § 2 slås det fast at Østlandssamarbeidet (fortsett) har til formål:

- å videreutvikle Østlandet som en konkurransedyktig region i Europa, og
- å sikre en regional balansert og bærekraftig utvikling innen landsdelen

Dette skal skje gjennom:

- å fremme regionale interesser overfor eksterne beslutningstakere, og
- å drive prosjekt- og utviklingsarbeid av felles interesse

Hver fylkeskommune skal inviteres til å delta i prosjekter i regi av Østlandssamarbeidet. Slik deltakelse er frivillig.

29. Østlandssamarbeidet - med visjoner for fremtida

Kontaktutvalget vedtok i mars 2016 et strategidokument for Østlandssamarbeidet 2016-2019. I dokumentet fastslås det at fylkeskommunene deltar i samarbeidet som **likeverdige parter** med samme rettigheter og forpliktelser. Samarbeidet bygger på **frivillighet**, slik at partene på selvstendig grunnlag bestemmer hvilke deler av samarbeidet man ønsker å delta aktivt i. Samarbeidet bygger på **gjensidig respekt og lojalitet** i forhold til de beslutninger som er fattet. Gjennom å bygge samarbeidet på likeverdighet, frivillighet, respekt og lojalitet vil man over tid utvikle et samarbeid som er robust og forutsigbart og som samtidig bidrar til at det skapes tydelige merverdier for alle deltagende parter.

Som visjon er angitt at Østlandssamarbeidet skal bidra til at Østlandet styrker sin posisjon som en bærekraftig og konkurransedyktig europeisk region med et sterkt internasjonalt fokus og engasjement. Med utgangspunkt i visjonen over skal Østlandssamarbeidet arbeide langsiktig, målrettet og rasjonelt for å bidra til at Østlandet:

- ✓ oppfattes som en solidarisk region med et sterkt engasjement for menneskerettigheter, frihet og fred
- ✓ fremstår som en grønn, bærekraftig og smart region - og som leder an innenfor utvikling og implementering av ny teknologi
- ✓ lykkes med å bygge ut en infrastruktur i verdensklasse
- ✓ har et næringsliv og bedrifter med sterk internasjonal konkurransekraft
- ✓ får en moderne og innovativ offentlig sektor

Østlandssamarbeidet skal i planperioden 2016-2019 prioritere følgende satsningsområder:

1. Samferdsel, miljø og klima (delvis ny pga. miljø og klima)
2. Næringsutvikling og verdiskapning (delvis ny).
3. Internasjonalt/europapolitisk arbeid.
4. Regionreform (delvis ny).
5. Kompetanse.

30. Østlandssamarbeidets politiske ledere fra 1993 til 2017

30.1 Kontaktutvalgets ledelse

Leder og nestleder i kontaktutvalget siden 1993 har vært følgende fylkesordførere og byrådsledere:

År	Kontaktutvalgets leder	Kontaktutvalgets nestleder
1993-1995	Ragnar Kristoffersen, Akershus	Ellen Gjerpe Hansen, Vestfold
1995-1997	Ragnar Kristoffersen, Akershus	Andreas Kjær, Telemark
1997-1999	Arne Øren, Østfold	Fritz Huitfeldt, Oslo
1999-2001	Fritz Huitfeldt, Oslo (1999-2000) Hans Seierstad, Oppland (2001)	Hans Seierstad, Oppland (1999-2000) Erling Lae, Oslo (2001)
2002-2007	Arne Øren, Østfold	Erling Lae, Oslo
2007-2011	Roger Ryberg, Buskerud	Gunn Marit Helgesen, Telemark
2011-2013	Ole Haabeth, Østfold	Nils Aage Jegstad, Akershus
2013-2015	Ole Haabeth, Østfold	Per-Eivind Johansen, Vestfold
2015-	Roger Ryberg, Buskerud	Anette Solli, Akershus

30.2 Ledere og nestledere i fagpolitiske utvalg

Internasjonalt fagpolitisk utvalg har hatt følgende ledere og nestledere:

År	Leder	Nestleder
2006-07	Aksel Hagen, Oppland	Siri Hov Eggen, Akershus
2008-11	Gunn Marit Helgesen, Telemark	Inge Solli, Akershus*
2011-15	Gunn Marit Helgesen, Telemark	Ivar Odnes, Oppland
2015-17	Gunn Marit Helgesen, Telemark	Ivar Odnes, Oppland

*Nestleder 2009-2011, ingen nestleder i 2008.

Fagpolitisk utvalg for samferdsel har hatt følgende ledere og nestledere:

År	Leder	Nestleder
2009-11	Siv Tørudbakken, Hedmark	Erik Holmelin, Vestfold
2011-15	Trond Johansen, Buskerud	Kåre Pettersen, Vestfold
2015-	Olav Moe, Østfold	Lan Marie Nguyen Berg, Oslo

Fagpolitisk utvalg for opplæring, kompetanse og verdiskaping har hatt følgende ledere og nestledere:

År	Leder	Nestleder
2009-11	Nils Aage Jegstad, Akershus	Inger-Christin Torp, Østfold
2011-15	Aasa Gjestvang, Hedmark	Bjørn Tore Ødegården, Buskerud
2015-	Aasa Gjestvang, Hedmark	Frode G. Hestnes, Vestfold

Fagpolitisk utvalg for energi og klima ble i perioden 2009-2011 ledet av Helge Kolstad fra Østfold fylkeskommune, med Olaf Nils Diserud fra Oppland fylkeskommune som nestleder.